

РЕШЕНИЕ

№ 264

гр. Тутракан, 15.12.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

РАЙОНЕН СЪД – ТУТРАКАН в публично заседание на шестнадесети ноември през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: Огнян К. Маладжиков

при участието на секретаря Светлана Н. Генчева Гвоздейкова
като разгледа докладваното от Огнян К. Маладжиков Гражданско дело №
20223430100262 по описа за 2022 година

за да се произнесе, взе предвид следното:

Делото е образувано по редовна и допустима искова молба с вх.№ 2408/15.06.2022 на „П. и. б.“ АД с ЕИК *** против Н. Н. М. с ЕГН ***** за плащане на парична сума по договор за потребителски кредит - овърдрафт.

Подсъдността на делото на Тутраканския районен съд се определя от цената на иска, която е 1049,09 лева, и от настоящия адрес на потребителя Н. М. в ***, станал известен от служебна справка на съда в НБД „Население“ – чл. 113 ГПК.

Доплатена е държавната такса върху цената на иска, съобразно Разпореждане № 457/20.06.2022 по делото. Исковата молба е подадена в едномесечния срок по чл. 415, ал. 4 ГПК, който тече от влизане в сила на Разпореждане № 165/28.02.2022 по ч.гр.д.№ 87/2022 на ТнРС, потвърдено с Определение № 200/23.05.2022 по в.ч.гр.д.№ 87/2022 на СсОС.

Заповедното производство по ч.гр.д.№ 87/2022 на ТнРС е завършило с издаването на заповед за изпълнение за една част от заявеното вземане, а за друга част – с влязлото в сила разпореждане за отказ да се издаде заповед за изпълнение за суми, дължими по договор за потребителски кредит – промоционален овърдрафт № 097OD-R-000594/26.09.2018 г.

С исковата молба се претендират лихва по т. 4 от договора в размер на 695,10 лева за периода 31.07.2019-05.03.2021 (по-кратък от заповедното производство, което е допустимо); лихва по т. 8 от договора в размер на

111,49 лева за периода 31.07.2019-05.03.2021 (по-кратък от заповедното производство, което е допустимо); и законна лихва 242,50 лева върху просрочената главница в размер на 4500 лева за периода 06.03.2021-15.09.2021 г. Претенцията за законна лихва е изцяло нова, което не е недопустимо, а просто за нея се дължи 4% държавна такса. Затова в исковото производство държавната такса е с малко повече от тази по заповедното.

Ищецът „П. и. б.“ АД твърди, че е титуляр на вземането, възникнало от процесния договор. Излага доводи в тази насока. Моли за уважаване на осъдителния иск. Претендира разноски.

Ответницата Н. М., чрез назначен особен представител, счита иска за неоснователен и недоказан, моли за неговото отхвърляне.

Въз основа на събраните доказателства съдът намира от фактическа и правна страна следното:

Предявеният иск е с правна квалификация по чл. 430, ал. 2 от Търговския закон във вр. чл. 240, ал. 1 и 2 и чл. 86 от Закона за задълженията и договорите във връзка със Закона за потребителския кредит.

За интересите на длъжниците потребители съдът следи служебно.

На 26.09.2018 г. в гр. Дулово между ответницата Н. И. (която от справка в НБД „Население“ се установява, че след развод е с фамилното име М.) и ищецът „П. и. б.“ АД е сключен процесният потребителски договор за отпускането на кредит под формата на овърдрафт за сумата от 4500 лева.

Приетата справка за усвояванията по сметка с IBAN ***, по която се обслужва заемът, съдържа данни, от които може да се заключи, че към 11.09.2018 г. е съществувало задължение на ответницата към банката за лихва по друг кредит, а именно № 097LD-R-001331, в размер на 2000,20 лева. На съда е служебно известно, че въпросният кредит е предмет на друго дело между страните, а именно гр.д.№ 263/2022 на ТНРС.

Автоматично със сключването на договора овърдрафт на 26.09.2018 г. със сумата от 2000,25 лева са погасени задълженията за лихва по заема с № 097LD-R-001331, начислени са такси, като това представлява първото усвояване на заема. Впоследствие, с редица трансакции като например три тегления на пари от банкомат на 28.09.2022, общо за 2390 лева, удържки за погасяване на начислени лихви по овърдрафт заема и по другия кредит, такси и т.н., за първи път на 08.10.2018 г. е достигнат договореният лимит от 4500 лева.

Справката съдържа не само дебитни операции, но и кредитни – доходи от пенсия и заплата, превеждани по същата сметка, с които са погасявани лихвите и е връщана част от главницата по усвоения кредитен лимит от 4500 лева. Подробната справка на ищеца кара съда на осн. чл. 182 от ГПК да приеме, че същата е достоверна, а оттук – че заемът е ползван според предназначението му до размера на договорения лимит от 4500 лева.

Клаузите за възнаградителната лихва се съдържат в т. 4 от договора. Съгласно тях, от предоставянето на овърдрафта до 26.09.2019 г. кредитополучателят дължи годишна лихва в размер на действащия към датата

на начисляване лихвен процент за спестявания (СЛП), увеличен с надбавка 6,8172 пункта, а в останалия период годишната лихва е СЛП+9,1872 пункта. Представена е справка за промените в СЛП от 01.08.2019 до 01.03.2021, като най-голямата стойност е 0,2394. Вижда се, че в исковия период така формираният годишен лихвен процент за възнаградителната лихва не надвишава в нито един момент 10%, което се потвърждава и от нарочно представената справка за периода 31.07.2019-05.03.2021. Изводът е важен, защото, както съдът изложи по-горе, ответницата има друг заем с № 097LD-R-001331, но не е само той, а и още един с № 0079LD-R-001701/15.02.2018 – който е предмет на гр.д.№ 234/2022 на ТнРС. Трите заема се обслужват чрез една и съща сметка с IBAN BG88FINV91501016345142. Няма законова пречка задълженията за лихви по двата заема да се погасяват от лимита на овърдрафта, както предвижда чл. 5.4.1 от Общите условия по отношение на *„всички Договори, сключени с Банката, по които Кредитополучателят е страна, включително лихви, такси и комисионни“*, защото, ако не бъдат погасени, ще възникнат неблагоприятни финансови последици за кредитополучателката. Финансовата тежест при просрочие не би могла да надвиши ограничението по чл. 33, ал. 2 от ЗПК, а то за исковия период е 10%. И понеже върху възнаградителна лихва е позволено да се начислява мораторна такава, то всяко погасяване на задълженото за възнаградителна лихва по един заем, чрез сключването на нов заем (в случая овърдрафтът), главницата по който се олихвява на свой ред с договорна лихва, но в по-нисък размер от законната лихва за просрочени задължения, води до облекчаване положението на кредитополучателя. Алтернативата е последният да изпадне в забава по вече отпуснатите заеми и върху тях да се начислява законната лихва от 10%, което е по-неблагоприятното за него. Ето защо, съдът намира, че т.нар. от ищеца лихва за разрешен овърдрафт (до лимита на главницата от 4500 лева) не противоречи на закона и морала и потребителската сделка в тази ѝ част, вкл. в цитираната част на чл. 5.4.1 от Общите условия, не съдържа неравноправни клаузи и не е използвана за заобикаляне на закона. Отделно от изложеното, съдът направи няколко изчисления с обикновен калкулатор и констатира, че начислените лихви по т. 4, според таблицата, представена с молба вх.№ 4440/02.11.2022 по указания на съда, са точни.

Провежда се изводът, че вземането за възнаградителната лихва по т. 4 от договора, за т.нар. разрешен овърдрафт (4500 лева), в размер на 695,10 лева за периода 31.07.2019-05.03.2021, би било дължимо от ответницата, ако договорът за овърдрафт не беше недействителен на осн. чл. 22 вр. чл. 11, т. 10 от ЗПК. Съгласно чл. т. 1 от договора, банката отпуска кредита-овърдрафт по разплащателната сметка, а съгласно чл. 4.1.1 от ОУ, дължимите от кредитополучателя лихви **се събират служебно** от банката в края на всеки календарен месец от разплащателната сметка. Видно от представената справка извлечение от сметката, разпоредбата е спазвана стриктно, защото със сумите за *„Удържана ДТ л/ва – разр.овърдрафт“* е увеличавано отрицателното салдо, което формира главницата по лимита на кредита-овърдрафт. По този начин всяко начисляване и погасяване на договорната лихва води до увеличаване на главницата, върху която на свой ред се

начислява нова и нова лихва, като в случая, ако главницата е до 4500 лева – лихвения процент е според т. 4 от договора, а за горницата над този размер – по т. 8 от договора. Налице е анатоцизъм, щом вземането за изтекли лихви служебно се променя на главница, върху която се начисляват лихви. Както ВКС в Решение № 66/29.07.19г. т.д. № 1504/18г. II т.о. е приел, анатоцизмът е допустим само в изрично предвидените в закон или в подзаконов акт на БНБ случаи. Съгласно чл.294, ал.2 ТЗ уговарянето на лихва върху лихва е допустимо само между търговците. Липсва приета от БНБ наредба по чл.10, ал.3 ЗЗД. Оттук следва да се приеме, че клаузата на чл. 4.1.1 от ОУ е нищожна на осн. чл.26, ал.1 ,предл. 1-во, във вр. чл.10, ал.3 от ЗЗД. Нищожността на чл. 4.1.1 от ОУ влече след себе си нарушение на чл. 11, ал. 1, т. 10 от ЗКП, който изисква в договора да се посочи годишният процент на разходите по кредита и общата сума, дължима от потребителя, изчислени към момента на сключване на договора за кредит, като се посочат взетите предвид допускания, използвани при изчисляване на годишния процент на разходите по определения в приложение № 1 начин. Логично е да се изведе заключението, че, след като начислената договорна лихва, която веднъж иначе участва в общите разходи при изчислението на ГПР 7,47%, и втори път участва във формирането на главницата, върху която отново се начисляват договорни лихви, води до нарушения на чл. 11, ал. 1, т. 10 от ЗПК. Лихвата е разход и дори номинално да бъде прибавена към главницата, по своето основание вземането за лихви продължава да е вземане за лихви, защото по произход то няма нищо общо с първоначалното договорно основание, на което вземането за главница е възникнало. Оттук, анатоцизмът пряко влияе върху размера на ГПР, понеже кумулираната лихва върху лихва няма как да доведе до вярност на посочения в договора размер на ГПР от 7,47%. А колко точно е действителният ГПР, отчитайки анатоцизма, е въпрос, който е без значение за недействителността на договора, тъй като неточното посочване на ГПР следва да се приравни на липсващ такъв. Особено в случаи като процесния, при който ГПР не е с размера на предлаганите от фирмите за т.нар. „бързи кредити“, и очевидно институцията, която предлага заема, се е ползвала с доверието на ответницата предвид факта, че се касае за третия ѝ кредит, който сключва със същата банка.

Недействителността на процесния договор за заем овърдрафт на осн. чл. 22 във вр. чл. 11, ал. 1, т. 10 от ЗПК води до последиците на чл. 23 от същия закон – потребителят не дължи лихва или други разходи по кредита.

На същото основание не се дължи лихвата в размер на 111,49 лева по т. 8 от Договора за т.нар. неразрешен овърдрафт, като то не единственото основание съдът да отхвърли вземането. Според клаузата на т. 8 от договора, при надвишаване на разрешения размер на овърдрафта, независимо от основанията за това, дължимите суми се считат за неразрешен овърдрафт, като върху тях се начисляват договорният лихвен процент по т. 4, съответно по т. 4.1, плюс наказателна надбавка в размер на законната лихва. Съдът намира тази клауза и лихвата, начислена въз основа на нея, за неравноправна и противоречаща на закона.

Тя е неравноправна на осн. чл. 143, ал. 1 и ал. 2, т. 20 вр. т. 12 от ЗЗП вр.

чл. 24 от ЗПК, тъй като е уговорена във вреда на потребителя, не отговаря на изискването за добросъвестност и води до значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца и потребителя. Освен това, наподобява на едностранна и без основание промяна на характеристиките на услугата по предоставянето на заема, предприета от кредитодателя. Съдът стига до този извод, след като преценява, че смисълът и значението на думата „лимит“ е стойност, която е невъзможно или не бива да бъде надвишена. В случая с предоставянето на кредитен лимит под формата на овърдрафт, субектът, който следва да следи и да не разрешава надвишаването му, е кредитодателят. Като допуска надвишаване на лимита с абстрактната формулировка „независимо от основаниято за това“, на практика се обезсмисля договореността за лимит на главницата по заема. Преглеждайки справка за движението на сумите по разплащателната сметка на ответницата, съдът констатира, че в много от случаите отрицателното салдо от – (минус) 4500 лева е надвишавано със суми за погасяване на главници и лихви по другите два кредита на ответницата. В същото време, от начина на формиране на лихвата за неразрешения овърдрафт и от нарочно предствената справка за процентите, се вижда, че се касае за ставки от малко над 17% до малко над 19% за процесния период. Изводът е, че вместо кредиторът да отнесе в просрочие сумите на главниците и лихвите по заеми с № 097LD-R-001331 и № 0079LD-R-001701 и оттам да начислява върху тях само лихви за забава в размера на законната лихва, съгласно чл. 33, ал. 2 от ЗПК и чл. 43, ал. 2 от Закона за кредитите за недвижими имоти на потребители, т.е. 10%, ищцовата банка си е набавяла лихви в почти двойно по-голям размер. Тоест, направен е опит чрез т.нар. „неразрешен овърдрафт“ за избегнат разпоредбите на чл. 33, ал. 2 от ЗПК и чл. 43, ал. 2 от ЗКНИП.

На 20.01.2021 година банката е изпратила, чрез ЧСИ, уведомително писмо-покана на настоящия и постоянен адрес на длъжника в ***, където на 26.02.2021 Н. Г. М. – снаха, живееща на адреса е получила писмото със задължение да го предаде на Н. М.. Връчването е на основание чл. 46, ал. 2 във вр. ал. 1 ГПК и с получаването на писмото от другото лице, се смята, че е извършено на адресата – ал. 4. В писмото-покана с изх.№ 276-16/20.01.2021 е посочено, че в седемдневен срок, ако просрочените задължения не бъдат погасени, банката ще счита ползваният кредит за изцяло и предсрочно изискуем, без да бъде изпращано повторно уведомление. Тоест, други уведомления, изпратени след това, нямат значение за предсрочната изискуемост, защото тя вече е настъпила. Кредиторът е упражнил потестативното си право да обяви заема за предсрочно изискуем. Това се е случило след указания седемдневен срок, изтекъл на 05.03.2021, което означава, че главницата по процесния кредит е изискуема изцяло от 06.03.2021 г.

Справката за движението на сумите по разплащателната сметка обхваща периода от отпускането на кредита овърдрафт на 26.09.2018 г. до дата 06.03.2021 г., когато е настъпила предсрочната изискуемост по заема. Чистата сума, от която се е възползвала ответницата, съдът изчислява като събира сумите отишли за вътрешнобанковите прехвърляния на пари по

други сметки, плащанията на ПОС, тегленията на пари от банкомат, както и първоначалното отрицателно салдо по сметката в размер на -2000,20 лева, а също така и погашенията (колона Дебит) на лихви и главници по заемите с № 097LD-R-001331 и № 0079LD-R-001701, но без лихвите за просрочени главници, тъй като съгласно решенията по гр.д.№ 263/2022 и гр.д.№234/2022 – служебно известни на съда, тези лихви се основават на нищожните т. 10 от Договора за потребителски кредит № 097LD-R-001331 и т. 15 от Договора за ипотечен кредит № 0079LD-R-001701. Съдът споделя мотивите за нищожността им, тъй като съдията докладчик е един и същи и по настоящото дело. Така, сборът е 8874,71 лева, и от тях изважда постъпленията (колона Кредит) от заплати, пенсии и други, отразени общо като „Оборот за периода“ 4704,23 лева. Разликата е 4170,48 лева – и представлява на осн. чл. 23 от ЗПК чистата стойност, от която се е възползвала ответницата по овърдрафт заема – т.е. без лихвите по овърдрафта и останалите дебитни начисления. Сумата от 4170,48 лева не е предмет на делото, но се явява главницата, върху която следва да се начисли законна лихва за периода от 06.03.2021 до 15.09.2021 г. Според калкулатора на НАП в интернет, законната лихва е в размер на 224,76 лева и само за нея следва да се уважи исковата молба.

Ответницата дължи разноски съобразно чл. 78, ал. 1 от ГПК, а именно при съотношение на 224,76 лева уважени към 1049,09 лева претендирани. Ищецът е направил разноски за 35,67 лева държавна такса, 303,44 лева за особен представител на ответницата и според чл. 25, ал. 1 от Наредбата за заплащането на правната помощ, към която препраща чл. 37, ал. 1 от ЗПК вр. чл. 78, ал. 8 от ГПК има право на от 100 до 360 лева, като съдът преценява според материалния интерес и фактическата сложност на делото, че справедливото възнаграждение следва да е 150 лева в случая. Така, от общо 489,11 лева на ищеца следва да се присъдят 104,79 лева за разноски по делото.

Водим от гореизложеното, Тутраканският районен съд

РЕШИ:

ОСЪЖДА Н. Н. М. с ЕГН *** да плати на „П. и. б.“ АД с ЕИК *** сумата от 224,76 лева (двеста двадесет и четири лева и седемдесет и шест стотинки), представляваща законна лихва за забава за периода 06.03.2021-15.09.2021 г., начислена върху главница от 4170,48 лева по недействителен договор за потребителски кредит – промоционален овърдрафт № 097OD-R-000594/26.09.2018 г, и**

ОТХВЪРЛЯ осъдителния иск в останалата част, а именно:

- за възнаградителната лихва по т. 4 от договора за т.нар. „разрешен овърдрафт“ в размер на 695,10 лева, за периода 31.07.2019-05.03.2021;
- за лихвата по т. 8 от договора за т.нар. „неразрешено овърдрафт“ в размер на 111,49 лева за периода 31.07.2019-05.03.2021; и
- за законната лихва за забава за периода 06.03.2021-15.09.2021 в размер на 17,74 лева, представляваща разликата над уважените 224,76 лева

(изчислени при главница 4188,33 лева), до претендираните 242,50 лева (изчислени при главница 4500 лева).

ОСЪЖДА Н. Н. М. с ЕГН ***** да плати на „П. и. б.“ АД с ЕИК *** сумата от 104,79 лева (сто и четири лева и седемдесет и девет стотинки) за разносните по гр.д.№ 262/2022 на ТнРС.

Решението подлежи на обжалване в двуседмичен срок пред Окръжен съд Силистра.

Препис от решението да се връчи на процесуалните представители на страните.

Съдия при Районен съд – Тутракан: _____